

У кожній дитині – сонце! Тільки дайте йому світити.

Глибокі перетворення, що відбуваються в системі народної освіти України зумовлюють необхідність вдосконалення учнівської навчальної діяльності. У системі особистісно-орієнтованого навчання процес оволодіння знаннями здійснюється в умовах інтелектуальних, моральних та естетичних параметрів. Зіткнення поглядів, позицій, наукових підходів, творчої активності учнів та вчителя.

Основною метою сучасної школи є розвиток особистості, формування в учнів умінь самоосвіти, розвиток творчих здібностей. У процесі навчання необхідно створити умови не тільки для формування у школярів обов'язкових загальноосвітніх знань та умінь, але й для розвитку їхніх творчих здібностей. Саме такий підхід до навчання забезпечує розвиток і саморозвиток особистості учня; надає кожному учневі, орієнтуючись на його здібності, інтереси, ціннісні орієнтації та суб'єктивний досвід, можливість реалізувати себе у навчальній діяльності; створює умови для розвитку творчих здібностей учнів.

Формування глибокої поваги і готовності до фізичної і розумової праці – одне з найголовніших завдань виховання підростаючого покоління. Праця, відношення до неї – це головний критерій соціальної опіки людини, основа виховання особистості.

Які вимоги ставить сучасне виробництво до молодих робітників? Перш за все молодий робітник повинен володіти вольовими якостями творчої особистості: бути наполегливим в подоланні труднощів, що виникають в процесі роботи, уміти володіти собою, мати різносторонні знання і уміння, які він зможе примінити в своїй діяльності. Динамічність сучасного виробництва потребує постійного вдосконалення професійної майстерності робітника, прагнення до самоосвіти, розвитку творчого і технічного мислення.

Мною, як вчителем трудового навчання, складена відповідна система роботи, яка сприяє формуванню в учнів уявлень про працю як першочергову життєву необхідність, усвідомленню суспільної цінності праці, обов'язковому включенню в трудову діяльність елементів творчості. Одне з центральних питань проблеми творчості – це питання щодо можливості формування творчих умінь, творчого мислення, творчого стилю діяльності. Щоб мати можливість творити і навчатись творчості у всіх видах діяльності, застосовувати прийоми і методи, які б дозволили здійснювати таке навчання найефективнішим чином.

Процесу творчого спрямування, як цілісній системі, в нашій школі приділяється відповідна увага. Класними керівниками проводиться діагностичний тест «Здібності учня» та «Виявлення творчих здібностей дітей». Після обробки отриманої інформації, я відбираю дітей, які мають

конструкторсько – технічні і художньо – естетичні здібності. З такими дітьми працюю у позаурочний час, а також особливу увагу приділяю їм на уроках.

В процесі занять домагаюся чіткого і глибокого розуміння учнями цілей і конкретних завдань виконуваної роботи, домагаюся того, щоб учні чітко уявляли суть і значення своєї праці з точки зору особистісних і суспільних інтересів.

Наприклад, під час проведення заняття з теми «Правила роботи в столярній майстерні»(5 клас), ставлю таку мету: знати будову столярної майстерні, оволодіння учнями відповідною технічною термінологією; ознайомити учнів із значенням праці в житті людини.

Під час вивчення теми «Обробка деревини на токарних станках» - ставлю за мету знати інструменти для обточування деревини; вміти визначати лінійну швидкість різання в залежності від типу деревини; виховувати акуратність, наполегливість; знати професії, пов'язані з даним виробництвом.

Прагну також досягненню учнями хорошої теоретичної і практичної підготовленості до виконання роботи. Хочу відмітити, що успішно працюють ті учні, які вивчили політехнічні принципи і спеціальні правила того чи іншого трудового процесу. Маючи таку підготовку, учні в змозі визначити основні етапи роботи, тверезо врахувати наявні можливості і матеріальні засоби. Все це, разом узятє, створює можливості добре організувати процес роботи.

У процесі трудового навчання використовую такі керівництва творчою працею школярів, як розповідь, бесіда, пояснення, демонстрація, інструктаж. Я проводжу такі види інструктажів: вступний, інструктаж на робочому місці, поточний.

Крім того, виконуючи практичні роботи учні користуються технологічними картками, які складаються під моїм керівництвом, або самостійно, а також пам'ятками про послідовність виконання робіт.

З метою активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках використовую проблемні питання, загадки, ігри, індивідуальні картки, екскурсії. З великим задоволенням діти включаються в дослідницьку та пошукову роботу і завершенням цієї роботи є творчий проект.

Для розвитку творчих здібностей учнів дотримуюся основних принципів науково – дослідницької праці:

- безперервна дослідницька діяльність протягом усього періоду навчання;
- поступове підвищення рівня складності та обсягу завдань, знань. Умів і навичок;
- визначення сильних та слабких сторін кожного учня і створення індивідуальних програм розвитку обдарованих дітей;
- відповідність індивідуальної програми інтересам дитини, оптимальний та поступовий перехід учня з одного рівня загального розвитку на інший;
- стимулювання пошукової діяльності учнів;

- формування якостей творчої особистості;
- створення умов для реалізації індивідуальних і колективних форм досліджень усім учасникам пошукової діяльності;
- створення психолого – педагогічної атмосфери, яка утверджує престиж науки, знань, вченого, дослідника, професіонала, інтелектуальної, творчої праці.

Цих принципів дотримуюся при визначенні характеру та обсягу завдань для індивідуальної та групової форм роботи.

На мою думку, технологія проектного навчання дає хороші результати для стимулювання інтересів учнів. З найбільшим захопленням дитина виконує тільки ті дії, які вона обрала самостійно. Одне з найважливіших завдань – знайти такі теми проектів, котрі б зацікавили учнів.

Викликає увагу проект Гаруса Євгенія, який став дипломантом на IX Всеукраїнському конкурсі – фестивалі дитячої та юнацької творчості «Наша Земля – Україна» в номінації «Декоративно – прикладне мистецтво». Євгеній побував в «Артеці» на захисті цієї роботи. З великим інтересом виконують проекти і інші учні приймаючи участь в різноманітних олімпіадах і конкурсах.

У 5 класі на уроці за темою «Елементи моделювання і конструювання» пропоную виготовити лопатки для сипучих продуктів. Учні пропоную в зошитах намалювати зразки лопаток, які б вони хотіли зробити. Вибирається два варіанти конструкцій, а потім, в ході бесіди, обирається один, який забезпечує більшу економію матеріалу. Потім демонструю готовий виріб і ставлю питання: чим відрізняються запропоновані конструкції від готового виробу? Учні зауважують, що в конструкціях відсутня впадина.

Далі пропоную подумати: для чого вона потрібна? Правильні відповіді заохочуються(у впадину ховається ручка і не заважає насипати).

Потім пропоную одному з учнів зігнути лопатку без впадини, а іншому - із впадиною. Учні на практиці переконуються, яка лопатка більш ефективна.

Перед початком вивчення теми «обробка деревини»(6 клас), пропоную відгадати загадку(про що мова на сьогоднішньому уроці): «Літом одягається, а на зиму одягається», або «Літом у шубі, зимою у шапці».

В процесі уроку учні виконують практичну роботу.

З метою підвищення ефективності процесу, активізації пізнавальної і практичної діяльності учнів, розвитку їх технічних здібностей запроваджую розв'язання технічних задач. Завдання учням даю диференційовано.

На етапах закріплення вивченого матеріалу пропоную учням розгадати кросворди, самим їх скласти.

Важливе місце на уроках відводжу розширенню політехнічного кругозору учнів. На заняттях в майстерні діти вчаться виконувати ряд трудових операцій. При цьому я наголошую, що деякі з них дуже поширені.

Вивчаючи тему «Розмітка і різання деревини і металу» говорю, що навички виконання цих операцій можна застосувати при роботі з папером, тканиною, іншими матеріалами.

Навчаючи учнів роботи слюсарними і столярними інструментами, пояснюю, що здобуті навички можна перенести на роботу з іншими інструментами.

Так, наприклад, під час вивчення теми «Техніко – технологічні відомості про деревину» у 5 класі в процесі сприйняття нового матеріалу проводжу пояснення з елементами бесіди.

Показуючи учням брусок, запитую: з якої частини дерева зроблений цей брусок? Учні розглядають за малюнком чи зразком будову стовбура в поперечному розрізі, виділяючи його елементи: серцевину, ядро, заболонь, кору. Працюю над засвоєнням учнями поняття «дерево» і «деревина».

Пояснюю, що стовбур має велику кількість волокон, зрощених між собою, що йдуть від кореня до крони, ці волокна в поперечному розрізі досить міцні, чим і забезпечують міцність дерева. Волокна можна розчепити, а поперек – лише переламати. Для підтвердження цієї думки розламую соснову тріску і переломлюю одну її частину поперек волокон. Ставлю проблемне питання: «Чому природа створила таку будову дерева?» Щоб уточнити відповіді учнів, запитую: Скажіть, чи могло б дерево устояти перед бурями, снігопадами, якби воно розколювалось в поперек волокон? На занятті по темі «Техніка та прийоми геометричної різьби» застосовую пояснення з демонстрацією.

Особливу увагу звертаю на самостійну творчу роботу – розв'язання творчих технічних і технологічних задач, виконання творчих вправ, самостійні спостереження і конструювання, творчу практичну роботу з виготовленням об'єктів праці та побуту.

Для творчого спрямування школярів у процесі трудового навчання, використовую конструювання за зразком, технічним творчим завданням і власним задумом.

Так, працюючи над виготовленням іграшок із дерева, одній групі учнів пропоную виконати завдання за технологічною картою, а інша група учнів за запропонованими малюнками сама складає технологічну карту і робить за нею виріб.

В своїй роботі використовую індивідуальний спосіб організації навчально-виховної роботи, що дає можливість диференціювати технічні та технологічні завдання, враховуючи інтерес учнів, їх нахили та рівень підготовленості.

Допомагаю слабким учням усувати прогалини в знаннях, уміннях і навичках, а добре підготовленим – розширювати і поглиблювати свої творчі технічні знання та вміння.

Використовуючи індивідуальний спосіб творчої роботи, намагаюсь чітко і зрозуміло формувати технічне або технологічне завдання чи проблему, зрозуміло пояснюю основні етапи роботи, контролюю, надаю належну

допомогу. Дотримування цих умов дає можливість активізувати увагу учнів на основних етапах творчої роботи, правильно спланувати технологічний процес виготовлення виробів, врахувати індивідуальні особливості учнів, узгоджувати їхні індивідуальні темпи роботи й чітко організувати навчально – виховну роботу.

Так, на уроці у 8-9 класах по темі «Виконання виробу або елементів, які мають геометричну різьбу», практичну роботу учнів організовую за рівнями навченості. Кожна дитина отримує роботу, яку вона зможе довести до завершення і отримати задоволення від досягнутого результату.

Обов'язковою умовою забезпечення творчої діяльності учнів є врахування їх вікових особливостей. Поєднання різних форм роботи і методів навчання дає змогу ефективніше спрямувати творчу діяльність учнів 5-7 класів у процесі трудового навчання, використовувати їхні потенційні творчі технічні здібності.

Впроваджуючи індивідуалізацію самостійної роботи учнів, для здібних даю більше технічних і технологічних завдань завдяки швидкому темпу праці; слабким учням даються легші технічні і технологічні завдання.

Після виконання обов'язкового мінімуму технічних і технологічних завдань, здібним учням даються додаткові завдання, що частково перевищують програмні вимоги. Тобто такі завдання не лише більші за обсягом, а мають якісно інший характер – сприяють розвитку вмінь і навичок самостійної роботи, творчого застосування знань.

Лише за відповідності педагогічного підходу особистісним особливостям учнів, вони докладають внутрішні зусилля, спрямовані на активну участь у розв'язанні навчально – виховних завдань. Це забезпечує досягнення максимально можливих результатів при мінімальних затратах часу і зусиль вчителя і учнів.

Цілеспрямована творча праця позитивно впливає на формування пізнавального інтересу учнів, виявлення творчих здібностей. В роботі над виготовленням виробів залишаю місце для самостійного вибору учнем як виробу, так і технології його виготовлення. Вільний вибір активізує діяльність учнів і підвищує її результативність.

Успіх створення творчої обстановки на уроці залежить від чіткого обміркування кожного стану роботи і складових частин.

Застосування системи дидактичних принципів навчання для розвитку творчої і технічної діяльності учнів дає змогу спрямувати на неї школярів і зумовити ефективність їхньої трудової підготовленості.

Запити учнів не обмежуються лише уроками. З метою створення системи виявлення, вивчення та розвитку творчих здібностей учнів було створено наукове товариство учнів.(НТУ)